

Nr. 6(10)

BAZŪNE

Latvijas Neredzīgo bibliotēkas avīzīte
par notikumiem bibliotēkas dzīvē

2012. gada 4. jūnijs

STRAZDUMUIŽAS STĀSTS

Dina Kāgane-Kovaļova
Avīzītes jaunā redaktore

Strazdumuižas teritorijas vēsture veidojusies sešu gadsimtu garumā. Meklējot vēsturiskas liecības, uzgāju 1794. gadā tapušu vācu vēsturnieka Johana K. Broces zīmējumu. Tas bija laiks, kad Strazdumuižu apsaimniekoja Fromholdu dzimta. Muižnieka sieva Doroteja iekārtoja greznu parku angļu stilā, ko nodēvēja par «Dorotejas prieku». Koku paēnā atpūtnieki guva spirdzinājumu un Juglas ezera krastmalā aizvien notika saviesīgi pasākumi. Siltos vasaras vakaros kungi laivās vizināja dāmas. Ainava ir ļoti mainījusies: zīmējumā redzami jaunie kociņi izauguši par dižkokiem, kas tagadējā parka teritorijā slejas starp daudzstāvu dzīvojamām mājām.

Strazdumuižas teritorijai piederēja divas zemnieku sētas, Odiņu un Kūlas. Zemniekiem pienācās gan apstrādāt muižkunga zemi, gan maksāt nodevas (tai skaitā, tūkstoš zivju no Juglas ezerā nozvejotajām). 19. gadsimta sākumā tika iesēti 12 pūru rudzu un 80 pūru kartupeļu. Viens pūrs, pārvērsts mūsdienu svara mērvienībās, ir aptuveni 48 kg.

Muižas teritorijas īpašnieki mainījās, un katrs to pārveidoja pēc saviem ieskatiem. Šķiet noteicoša bija muižkungu nodarbošanās un profesionālā ievirze. Kamēr īpašumtiesības piederēja Lielās Ģildes namniekam, muiža izcēlās ar smalki veidotu parku. Savukārt, kad par īpašnieku kļuva policijas apriņķa priekšnieks Rautenfelds, viņš lika uzcelt dārznieka (sarga) namiņu, jo no tagadējās Juglas ielas rudenos nāca augļu zagļi. Kokvilnas vērpšanas un krāsošanas manufaktūra tika uzbūvēta Rīgas rūpnieka un uzņēmēja Johana T. Pihlaus saimniekošanas laikā. Lai sasniegtu mērķi, viņš nolīdzināja uzkalnus un izlika no mājām Odiņu zemnieku.

Pētnieku uzdevums ir atklāt kopainu, kas slēpjas aiz atsevišķām liecībām un detaļām. Savukārt mums pārējiem dota priekšrocība izdzīvot vēstures stāstu caur savām sajūtām. Tāpēc aicinām mūsu lasītājus piedalīties konkursā «Mans Strazdumuižas stāsts». Stāstus lūdzam iesniegt rakstiskā formātā: elektroniski, pa pastu, vai atnesot tos uz bibliotēkas lasītavu līdz 27. jūlijam. Gaidām ciemos lasītājus no filiālēm un tos, kuri Strazdumuižā vēl nav ciemojušies. Iedvesmojošākos stāstus publicēsim «Bazūnes» augusta numurā un avīzītes gada jubilejas svinībās pasniegsim pateicības balvas.

* Rakstā izmantota informācija no Latvijas Piju un muižu asociācijas mājaslapas www.pilis.lv un Latvijas kultūras pieminekļu pētnieka Gata Pāvila mājaslapas www.ambermarks.com

* J. K. Broces zīmētos Strazdumuižas parka attēlus var aplūkot digitālajā arhīvā www3.acadlib.lv/broce/ meklēšanas lauciņā ievadot atslēgvārdus «Straßenhof», «Trastenhof» vai «Jägelsee» (muižas un Juglas ezera nosaukums vācu valodā).

BIBLIOTĒKAS ZIŅAS

KONFERENCE LIETUVĀ

Dina Kāgane-Kovaļova
*sarunā ar LNERB direktores
vietnieku Aivaru Lāci*

19. un 20. aprīlī Viļņā norisinājās starptautiska konference, veltīta 21. gadsimta audiogrāmatai. Tur devās arī mūsu bibliotēkas komanda. Aivars Lācis dalās savos iespaidos un rāda fotogrāfijas, kas tapušas konferences laikā: «Te mēs stāvam pie Lietuvas Neredzīgo bibliotēkas un šī melnā kaste man blakus nav atkritumu kontainers, bet gan grāmatu nodošanas punkts.» Ja lasītājs atnāk uz bibliotēku, bet tā ir slēgta, grāmatas var «ievietot» tām paredzētajā «melnajā kastē», kas savienota ar pagraba telpām. Pēc grāmatas svītrkoda iespējams atšifrēt lasītāju.

Padomju laikos Lietuvā ar lielu vērienu tika uzbūvēta piecstāvu ēka un tajā izvietota bibliotēkas ierakstu studija. Šobrīd studija aizņem ēkas piekto stāvu. Pārējie stāvi tiek izīrēti citiem uzņēmējiem, piemēram, mobilo sakaru operatoram «Bite». Arī Latvijā astoņdesmitajos gados plānoja uzbūvēt jaunu celtni neredzīgo bibliotēkas vajadzībām. Aivars Lācis atminas, ka projektā bija paredzēta pat atsevišķa telpa tukšo magnetofona lenšu glabāšanai.

Konferences dalībnieki dalījās pieredzē par neredzīgam cilvēkam piemērotākajiem informācijas apguves veidiem. Ieski-

cēsīm spilgtākos mirkļus no šī pasākuma. Lielbritānijas pārstāvis uzskatāmi demonstrēja tehnoloģiju straujo attīstību. Referātu viņš nelasīja no lapas, bet gan izmantoja kaklā pakārtu «Braila rindu». Tā līdzinās datora klaviatūrai, vienīgi taustiņi tiek aizstāti ar Braila punktiem, tāpēc datorekrānā redzamo tekstu var izlasīt arī neredzīgs cilvēks.

Datortehnika ir izaicinājums ne vien lasītājam, bet arī bibliotēkai. Piemēram, Lietuvas pieredze liecina, ka jaunieši labprātāk klausās audiogrāmatas paātrinātajā versijā, to pamatojot šādi: mums nav svarīgs mākslinieciskais izpildījums, bet gan ātra informācijas uztvere. Lietuvā grāmatu ieraksti pieejami arī paātrinātā versijā un lasītājam ir iespēja izvēlēties sev piemērotāko tempu.

Pārstāvis no Novosibirskas iepazīstināja klausītājus ar projektu, kura mērķis ir neredzīgam lasītājam uztveramā veidā attēlot pareizticīgo baznīcu arhitektūru. Tika izveidoti maketi, kas precīzi atveido baznīcu kupolu plūstošās formas.

Izstādē varēja aplūkot arī plašu taktilo jeb taustāmgrāmatu klāstu. Viena no taktilo grāmatu radīšanas iespējām ir izmantot speciālu mikrokapsuļu papīru, uz kura krāsa veido reljefus izciļņus. Tādējādi iespējams atveidot jebkuru formu zīmējumus. Otra iespēja: ņemt talkā izdo-

mu un veidot grāmatiņas no auduma un citiem materiāliem. Taču jāņem vērā, ka taustāmgrāmatas idejai jābūt pietiekami skaidrai un pamatotai. Aivars paskaidro: «Izstādē aplūkojām grāmatas gan par pūkainiem zvēriem, gan reljefā veidotiem dārzeniem. Taču es uzskatu, ka iespēja aptaustīt un pasmaržot īstu piparu, neredzīgam cilvēkam ir daudz vērtīgāka nekā šo dārzeni iepazīt no grāmatas attēliem.»

Savukārt tiftotehnikas izstādē Aivars pamanīja «agregātu», ko labprāt vēlētos iegūt savā kolekcijā. Ar roku darbināms kasešu atskaņotājs, gluži kā kafijas dzir-

naviņas, ir vienlīdz labi izmantojams gan džungļos, gan pilsētā, ja traucēta elektrības padeve.

Šādās konferencēs visvērtīgākā ir iespēja satikt citzemju kolēģus un atjaunot sadarbību ar neredzīgo bibliotēkām citviet pasaulē. Uz Pēterburgu un Novosibirsku aizceļoja mūsu bibliotēkas dāvinājums — audioieraksts krievu valodā grāmatai «Meitene ar pūķa tetovējumu». Apmaiņā ieguvām audiodisku ar krievu stāstiem un dzeju.

Atliek vien doties uz bibliotēku un to noklausīties.

PIETUKA KRUSTIŅŠ

Zane Rižija

Pietuka Krustiņa krustmāte

Ko tik' visu neizdomās un neizdarīs pēc savas taisnības dzīdamies! Vien Visaugstākais šai Univerzumā zinās, kādas robežas pārkāpjamas un kādām nebūs kāju tuvumā spert. Bija tā:

„Viņiem [mērniekiem] vēl turpat esot, ielīda bailīgi pie tiem divi no mazākiem un vājākiem saimniecīņiem, nesdami katrs trīs pudeles bairīša, kuras nolika Prātniekam priekšā uz galda, un sacīja laipni, bet nedroši: „Dzerat nu,” — un paši pie tam atkāpās kaktā.

„Kas gan lai tagad to bairīti plītē!” Prātnieks, lielkundzīgi atzvēlies, nicinoši sacīja. „Ja ir pudele vīna, tad gan.”

Abi ienākušie izsteidzās ārā.

„Labus cigārus arī!” Prātnieks sauca viņiem vēl pakal.

Pa brītiņu viņi bija atpakaļ, nesdami viens pudeli vīna, otrs vairāk pakiņu cigāru, ko visu atkal nolika Prātniekam priekšā. Kaut gan viņi iestājās atkal tāpat kaktā kā pirmāk, tad tomēr pie tiem bij no-manāma jau lielāka, drošāka un laimīgāka

apziņa par to, ka viņu vīns un cigāri atrada žēlastību Prātnieka acīs, kurš pasniedza citiem un — ak tavu cerības pilnu laimi! — arī viņiem pašiem cigārus, ieliedams arī pa glāzei bairīša, bet vīnu dzēra gandrīz pats vien.

Pie dzeršanas un pipēšanas sāka valoda griezties nemanot uz tagadējām valsts būšanām, jo tās nevarēja iziet nevienam no prāta. Prātnieks bij, kā jau allaž, valodas vadītājs. „Šinīs pašās dienās vajaga notikt kam jaunam,” viņš sacīja. „Krist kādam jākrīt, bez tā pāriet nevar, un, kurš kritis, tam ragi lūzīs — to es pasaku jau tagad. Tādas lietas ir visas man iepriekš zināmas, un nekas nenotiek, par ko es nezinātu sacīt jau papriekšu, kādu galu ņems. Kas domājas būt gudrs, tas lai neaizmirst, ka citi ir par viņu gudrāki un ka gudram gudra nelaime. Nu, vairāk es negribu nekā sacīt, jo ar laiku ikkatrs pats visu redzēs un dzirdēs. Apslēpts nekas nepaliek.” Kad kādu brītiņu bij cietis klusu, tad, glāzi ņemdams, runāja atkal: „Kaut varētu vien sagaidīt goda maltītes, tad atkal to vakaru zaļi nodzīvotu ar visiem mērniekiem kopā. [..]

Tā runādams un stāstīdams, viņš izdzēra ne tik vien vīnu, bet arī labu tiesu

no atnestā bairīša, kuru pirmā galā atraidīja, un, projām iedams, sabāza visus cigārus, kas bij atnesti un atlikuši, mēteļa iekšpuses kabatā.

Uz augšu ejot, piesitās pie Prātnieka tie paši bailīgie ļautiņi, kuri bija piedzīvojuši to laimi, ka varēja savu reizi viņu krogā pacienāt. Cik necik caur to iedrošinājušies, viņi sāka stāstīt, ka esot dabūjuši nepatikamu robežu: viens žēlojās par noņemtu mežu un par mazu ganību, otrs par pļavām, kurām apgraizītas līku loču visas labākās malas un noņemti visi dārzi līdz ar apināju. „Tu, Prātniek, gan zini visas tās mērīšanas lietas tāpat kā pats mērnieks,” — tā viņi līdzsteigdamies paklusu runāja, „nezin vai pie izlīdzināšanas, kad brauks apkārt pa mājām mērnieks, muižas kungs un valsts valdnieki, vēl tādas nelāga robežas atcels un pārlabos?”

„Kas pie laika modīsies, tam atcels; kas nogulēs, tam paliks tāpat,” Prātnieks atbildēja kā ar nepatikšanu.

„Nu jā, tad mēs arī gribējām aprunāties, lai var zināt, kas darāms,” līdzgājēji sacīja, „jo ar savu padomu vien nekā nevar iesākt.”

„Ar savu padomu jau dažs labs ir ieskrējis ugunī un dažs arī vēl ieskries,” Prātnieks atteica. „Bet šādas lietas ir runājamas tik starp diviem, ja kas grib.”

Tūliņ abi vecīši atrāvās atpakaļ un, drusku savā starpā parunājušies, izšķīrās, viens aiziedams uz krogu atpakaļ, otrs steigdamies Prātniekam līdz, ar kuru, kad

bij viņu panācis, iesāka atkal runāt pamesto valodu.

„Jā, naudu, naudu,” Prātnieks sacīja, „tā ir pirmā un lielākā lieta, ja grib ko panākt, jo bez tās nav nekas izdarāms.”

„Naudas gan man šoreiz daudz nav klāt, cik varbūt vajadzētu,” vecītis elsdams atteica, „bet es raudzišu drīz dabūt, ja tik vien tu, mīļo Prātniek, paņemies to manā vietā izdarīt; es neesmu nedz tā iesācis, nedz arī man var izdoties, un mērnieki ir arī visi nepazīstami, tā ka nezinu, kur papriekšu jāiesāk.”

„Nu, palīdzēt es tev varu gan,” Prātnieks atbildēja auksti un vienaldzīgi, „un tad, zināms, ies tā lieta pa īstenu, drošu ceļu un nebūs par velti; bet sameklējies tik pie drīzuma – laiks necieš.”

„Tagad man ir duce viņa līdz,” vecītis paklusu un bailīgi sacīja. „Nezin kā būtu, kad to dāvātu vecam mērniekam? Bet vai viņš ņems vien tik daudz pretī?”

„Es tagad iešu pie mērnieka cienīga tēva,” Prātnieks atbildēja, „tad par to arī ieminēšos. Var būt, ka ņems gan, bet tik daudz gluži ne.”

„Jā, esi gan tik labs,” vecītis lūdzās, „ieminies par mani! Es tevi neaizmirsīšu! Bet mans kaimiņš, kurš aizgāja uz krogu atpakaļ, — tas arī gan gribētu ar tevi parunāties...”

„Jā, pēc varbūt varēs gan,” Prātnieks strupi atbildēja, „bet papriekšu man jāiet pie mērnieka cienīga tēva”.

Un jā, tautieši... vai tiešām jūs ticat, ka vecīšiem izdevās savu taisnību dabūt?

BAZŪNE

**VA «Latvijas
Neredzīgo bibliotēka»
bezmaksas avīze**

Izdota Braila raksta nodaļā. Iznāk reizi mēnesī.
Redaktore Dina Kāgane-Kovaļova.
E-pasts: dina.kagane@yahoo.com
Mājaslapa: www.neredzigobiblioteka.lv sadaļā Pakalpojumi
Tāl. 67522131, 26952301